

Sygn. akt V U 789/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant Anna Sobańska

po rozpoznaniu w dniu 2 września 2014 r. w Kaliszu

odwołania A. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 27 maja 2014 r. Nr (...)

w sprawie A. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o odsetki

1. Zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z dnia 27 maja 2014 r. znak (...), w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy A. G. prawo do odsetek za opóźnienie w wypłacie renty z tytułu niezdolności do pracy począwszy od dnia 13 września 2013 roku do dnia zapłaty.

2. Oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 maja 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy A. G. wypłaty odsetek z tytułu ponownego ustalenia dla wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł A. G., domagając się wypłaty odsetek. Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wnioskodawcy A. G. wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia:

Decyzją z dnia 12 września 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., odmówił wnioskodawcy A. G. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ponieważ Komisja Lekarska ZUS, orzeczeniem z dnia 29 sierpnia 2013 roku uznała wnioskodawcę za zdolnego do pracy (okoliczność niesporna).

Wnioskodawca A. G. od dnia 12 grudnia 2012 roku do dnia 30 czerwca 2013 roku był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy. Podstawą przyznania renty wnioskodawcy na powyższy okres była opinia lekarza orzecznika ZUS z dnia 6 grudnia 2012 roku, który po rozpoznaniu u wnioskodawcy kardiomiopatii rozszerzeniowej z migotaniem przedsionków, po skutecznej kardiowersji z dnia 2 października 2012 roku oraz nadciśnienia tętniczego,

przyjął iż wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy (dowód – opinia lekarza orzecznika ZUS – akta rentowe wnioskodawcy).

Wydając decyzję z dnia 12 września 2013 roku, o odmowie przyznania wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy organ rentowy oparł się na opinii Komisji Lekarskiej ZUS, która w opinii z dnia 29 sierpnia 2013 roku, po rozpoznaniu u wnioskodawcy nadciśnienia tętniczego unormowanego, przetrwałego migotania przedsionków, po skutecznej kardiowersji 2 października 2012 roku oraz wrzodzącego zapalenia jelita grubego, przyjęła, iż wnioskodawca jest zdolny do pracy (dowód – opinia Komisji Lekarskiej ZUS – akta rentowe wnioskodawcy).

Wyrokiem z dnia 25 lutego 2014 roku Sąd Okręgowy w Kaliszu, po złożeniu odwołania przez wnioskodawcę od decyzji organu rentowego z dnia 12 września 2013 roku, zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy A. G. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od dnia 1 lipca 2013 roku do dnia 30 czerwca 2015 roku. Wydając taki wyrok, który nie został zaskarżony przez organ rentowy, Sąd Okręgowy w Kaliszu oparł się na opinii biegłego lekarza kardiologa, który w swojej opinii z dnia 4 lutego 2014 roku podniósł, iż u wnioskodawcy występowało trwale migotanie-trzepotanie przedsionków powikłane licznymi skurczami dodatkowymi, ale po skutecznej kardiowersji nastąpiła regresja poszerzenia lewej komory, choć w niektórych badaniach echokardiograficznych opisywano zaburzenia kurczliwości odcinkowej, a po wykonaniu koronarografii w czerwcu 2012 roku, rozpoznano u wnioskodawcy kardiomiopatię rozstrzeniową. W badaniu fizykalnym biegły lekarz kardiolog stwierdził u wnioskodawcy duże nasilenie zaburzeń rytmu, najprawdopodobniej skurczów dodatkowych komorowych, niektórych osłuchowo układających się w trigeminię. Koreponduje to z wywiadem, w którym wnioskodawca opisuje dość często incydenty złego samopoczucia powiązanego z odczuciem nierównego bicia serca połączonego z zasłabnięciami. Dalej biegły lekarz kardiolog podniósł, iż towarzyszący temu ból w okolicy mostka jest najprawdopodobniej spowodowany zespołem bólowym przedniej ściany klatki piersiowej i tylko zamazywał obraz kliniczny sugerując tło nerwicowe (przy braku zmian w naczyniach wieńcowych). W rzeczywistości, zdaniem biegłego, u wnioskodawcy występuje nie do końca wyjaśniony problem arytmiczny. Z punktu widzenia orzeczniczego, zdaniem biegłego lekarza kardiologa, objawowe incydenty zaburzeń rytmu uniemożliwiają pracę jako kierowcy i pracę przy obsłudze maszyn w ruchu, czyli pracę ślusarza, a takie kwalifikacje posiadał wnioskodawca, co powoduje, iż jest on nadal częściowo niezdolny do pracy okresowo. Przy wydawaniu tej opinii biegły lekarz nie opierał się na nowej dokumentacji medycznej wnioskodawcy (dowód – opinia biegłego lekarza kardiologa – k. 10-12 akt VU 1466/13 Sądu Okręgowego w Kaliszu).

Do przedmiotowej opinii biegłego lekarza kardiologa zastrzeżeń nie zgłosił Przewodniczący Komisji Lekarskiej ZUS, który stwierdził iż odmiennosc ustaleń biegłego wynika ze stwierdzonego w badaniu fizykalnym dużego nasilenia zaburzeń rytmu o charakterze skurczów dodatkowych komorowych, nie obserwowanych w dacie badania Komisji Lekarskiej ZUS (dowód – stanowisko Przewodniczącego Komisji Lekarskiej ZUS – k. 16 akt VU 1466/13, Sądu Okręgowego w Kaliszu).

Sąd Okręgowy w Kaliszu zważył co następuje:

Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku, o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. 2009 rok, Nr 205, poz. 1585 z zm.), jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyzwania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustaliła prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych, określonych przepisami prawa cywilnego, chyba że opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. W przypadku renty przyznanej wnioskodawcy terminy do wydania prawidłowej decyzji określa art. 118 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku, o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 z zm.). Przewiduje on, że organ rentowy wydaje decyzję, w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości, po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z tym że w

razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego, za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności, niezbędnej do wydania decyzji, uważa się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 roku (I UZP 2/11, OSNP 2011/19-20/255) podniesiono, iż „brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zm.), nie pozbawia ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia”.

W orzecznictwie przyjmuje się, że do wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 roku, II UK 485/03, OSNP 2005, Nr 10, poz. 147). W wyroku z dnia 25 stycznia 2005 roku (I UK 159/04, OSNP 2005, Nr 19, poz. 308) Sąd Najwyższy przyjął z kolei, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, zwłaszcza gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności wykładni i zastosowania prawa. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podniósł, że wówczas, gdy organ rentowy, w chwili wydania zaskarżonej decyzji, miał wszystkie potrzebne dane, pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem, a po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wniosek, to dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego, zwłaszcza gdy w tym postępowaniu nie ustalono żadnych nowych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu. Podobnie w wyroku z dnia 7 lutego 2006 roku (I UK 191/05, OSNP 2007, nr 1-2, poz. 28m z głosem J. Jankowiaka, OSP 2007, Nr 4, poz. 38) Sąd Najwyższy przyjął, że z katalogu przesłanek egzoneracyjnych, powodujących wyłączenie odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia lub jego wypłacie, należy wyłączyć błąd obciążający organ rentowy. Według wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 roku (III UK 307/07, OSNP 2008, nr 21-22, poz. 326) odsetki, przewidziane w art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu w sytuacji, gdy organ rentowy z naruszeniem prawa odmówił jego przyznania, powinny przysługiwać od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek, po wyjaśnieniu okoliczności niezbędnej do jej wydania, a więc po przeprowadzeniu dowodów i po ich ocenie.

Natomiast w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 czerwca 2012 roku, w sprawie III UK 110/11, Sąd Najwyższy wywodził, iż w celu ustalenia, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie spowodowane błędem w ustaleniach faktycznych, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia. W takiej sytuacji Sąd Najwyższy podkreślił jednak konieczność uwzględnienia tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2009 roku, I UK 345/08, OSNP 2010, nr 23-24, poz. 293).

W niniejszej sprawie sporną okolicznością faktyczną, mającą wpływ na ustalenie prawa do świadczenia rentowego i jego wypłaty, było stwierdzenie istnienia u wnioskodawcy niezdolności do pracy. Stąd w kontekście prawa do odsetek istotne było ustalenie, czy organ rentowy, w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków, podjął określone działania zmierzające do wyjaśnienia tej okoliczności, warunkującej prawo do świadczenia.

W postępowaniu przed organem rentowym ustalenie odnośnie istnienia niezdolności do pracy jest dokonywane w myśl art. 14 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w formie orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a zgodnie z art. 14 ust. 3 tej ustawy orzeczenie lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń przewidzianych w ustawie, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji. Błędy lekarza orzecznika czy komisji lekarskiej muszą być uznane za błędy organu rentowego ze wszystkimi konsekwencjami, także wynikającymi z zastosowania art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 września 2007 roku, P 11/07, OTK-A 2007, Nr 8, poz. 97). Jak wywiódł Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wskazanego wyżej wyroku z dnia 21 czerwca 2012 roku, III UK 110/11, wydanie orzeczenia w przedmiocie niezdolności do pracy oraz jego kontrola dokonywana przez głównego lekarza orzecznika oddziału, stanowią niezbędne etapy postępowania prowadzonego przez organ rentowy w sprawach o świadczenia rentowe. Ponadto, zarówno lekarz orzecznik jak i główny lekarz orzecznik oddziału, działają w ramach organu rentowego. Jeśli zatem wydanie nieprawidłowej decyzji, w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy, byłoby następstwem niewłaściwej oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o to świadczenie, dokonanej przez lekarza orzecznika lub głównego lekarza orzecznika oddziału, a więc następstwem niewłaściwych ustaleń faktycznych, to błąd taki należy uznać za błąd organu rentowego, powodujący jego odpowiedzialność na podstawie art. 85, ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1988 roku o systemie ubezpieczeń społecznych.

Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 19 listopada 2013 roku (III AUa 295/13, Lex nr 1402872) podnosząc, iż wydanie orzeczenia w przedmiocie niezdolności do pracy oraz jego kontrola dokonywana przez głównego lekarza orzecznika oddziału, stanowią niezbędne etapy postępowania prowadzonego przez organ rentowy w sprawach o świadczenia rentowe. Ponadto, zarówno lekarz orzecznik jak i główny lekarz orzecznik oddziału działają w ramach organu rentowego. Jeżeli zatem wydanie nieprawidłowej decyzji, w sprawie o rentę z tytułu niezdolności do pracy, byłoby następstwem niewłaściwej oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o to świadczenie, dokonanej przez lekarza orzecznika lub głównego lekarza orzecznika oddziału, a więc następstwem niewłaściwych ustaleń faktycznych, to błąd taki należy uznać za błąd organu rentowego, powodujący jego odpowiedzialność na podstawie art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Mając na względzie powyższe ustalenia faktyczne, treści cytowanych wyżej przepisów jak i cytowane wyżej stanowiska judykatury, należy przyjąć, iż organ rentowy ponosi odpowiedzialność z tytułu nieprzyznania wnioskodawcy prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Organ rentowy dysponował czytelną i całościową dokumentacją medyczną wnioskodawcy, wszystkimi jego badaniami, a więc dysponował szeroką wiedzą o stanie zdrowia wnioskodawcy, tym bardziej, że nie było to pierwsze świadczenie rentowe wnioskodawcy, a więc zachodziły wszystkie przesłanki faktyczne aby ustalić u wnioskodawcy częściową niezdolność do pracy.

Biegły lekarz kardiolog, ustalając, iż wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy, oparł się na tej samej dokumentacji medycznej co dysponowała Komisja Lekarska ZUS i nie oparł się przy opracowywaniu swojej opinii na nowych dowodach, którymi nie dysponował Lekarz Orzecznik ZUS czy Komisja Lekarska ZUS. Podstawą orzeczenia przez biegłego lekarza kardiologa, iż wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy były objawowe incydenty zaburzeń rytmu, stwierdzone w badaniu fizykalnym.

Badanie fizykalne lekarza to część badania lekarskiego składająca się z oglądania, omacywania, opukiwania i osłuchiwania. Jest to więc podstawowe badanie lekarza. Zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 roku, w sprawie orzekania niezdolności do pracy (Dz. U. z 2004 roku, Nr 273, poz. 2711) lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku oraz po przeprowadzeniu bezpośredniego badania stanu zdrowia osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie.

Tak więc Lekarz Orzecznik ZUS czy Komisja Lekarska ZUS dokonując bezpośredniego badania fizykalnego wnioskodawcy, dokonując z wnioskodawcą szczegółowego wywiadu, przy posiadanej dokumentacji medycznej wnioskodawcy, oraz biorąc pod uwagę rozpoznane schorzenia wnioskodawcy, powinna ustalić, iż objawowe incydenty

zaburzenia rytmu uniemożliwiają wnioskodawcy prace w charakterze kierowcy czy ślusarza, co powoduje, iż jest on częściowo niezdolny do pracy.

W świetle przytoczonych wyżej uwag uznać trzeba, że organ rentowy miał możliwość, w ramach przyznanych mu kompetencji, wyjaśnić okoliczności w postaci stanu niezdolności do pracy. Tak więc organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie prawa do świadczenia w przewidzianym w prawie terminie, co rodzi po jego stronie obowiązek zapłaty odsetek. Odsetki te należne są wnioskodawcy od dnia 13 września 2013 roku, a więc od następnego dnia od wydania błędnej decyzji z dnia 12 września 2013 roku. Organ rentowy winien wydać 12 września 2013 roku prawidłową decyzję. Nie uczynił tego, mimo, iż miał on wszystkie potrzebne do tego elementy stanu faktycznego i dlatego należy przyjąć, iż od dnia następnego pozostawał w opóźnieniu, skutkującym przyznaniem, zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy systemowej odsetek.

Tak pogląd jest również wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 17 lipca 2013 roku (III AUa 1685/12, Lex nr 1383459), a Sąd Okręgowy w całości podziela ten pogląd.

Mając powyższe na względzie, zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zaskarżona decyzja podlegała zmianie i orzeczono jak w pkt. 1 wyroku.

Natomiast żądanie wnioskodawcy odsetek od dnia 1 lipca 2013 roku, jako niezasadne, zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., podlegało oddaleniu i orzeczono jak w pkt. 2 wyroku.